

הַלְבוֹת סִנְהֶדְרִין פֶּרֶק כה

א. אָסוּר לִדִּין לָנֶהֱג בְּשַׁרְרָה עַל הַצָּבוּר וּבִגְסוֹת רוּחַ, אֲלֵא בַעֲנוּה וִירָאָה. וְכָל פְּרָנָס הַמַּטִּיל אִימָה יִתְּרָה עַל הַצָּבוּר, שְׁלֹא לְשֵׁם שָׁמַיִם נַעֲנֵשׁ, וְאִינוּ רוֹאֶה בֶּן תַּלְמִיד חֲכָמִים: שֶׁנֶּאֱמַר "לָכֵן, יִרְאוּהוּ אַנְשִׁים; לֹא-יִרְאֶה, כָּל-חֲכָמִי-לֵב" (אִיּוֹב לז, כד).

ב. וְכֵן אָסוּר לוֹ לָנֶהֱג בְּהֵן קָלוֹת רֹאשׁ, אֲף עַל פִּי שֶׁהֵן עֲמִי הָאָרֶץ; וְלֹא יִפְסַע עַל רֹאשִׁי עִם הַקֹּדֶשׁ, אֲף עַל פִּי שֶׁהֵן הִדְיוּטוֹת וְשִׁפְלִים: בְּנֵי אֲבֵרָהֶם יִצְחָק וַיַּעֲקוֹב הֵם, וְצָבָאוֹת ה' שֶׁהוֹצִיא מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּכוֹחַ גָּדוֹל וּבִיד חֲזָקָה.

ג. וְסוֹבֵל טֶרֶח הַצָּבוּר וּמִשְׁאָן כְּמִשָּׁה רַבָּנוּ, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ "כֹּאֲשֶׁר יִשָּׂא הָאֱמֶן אֶת-הַיֵּינֶק" (במדבר יא, יב). וְהָרִי הוּא אוֹמֵר "וְאַצְוָה, אֶת-שְׁפָטֵיכֶם" (דברים א, טז) זֶה אֲזַהֲרָה לִדִּין, שִׁיסָּבֵל אֶת הַצָּבוּר "כֹּאֲשֶׁר יִשָּׂא הָאֱמֶן אֶת-הַיֵּינֶק". וְצֵא וּלְמַד מִמִּשָּׁה רַבָּנוּ, רִבֵּן שְׁלָכָל הַנְּבִיאִים פִּיּוֹן שֶׁשְׁלָחוּ הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא לָהֶם בְּמִצְרַיִם, נֶאֱמַר "וַיֵּצֵאוּ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (שמות ו, יג); אָמְרוּ מִפִּי הַקַּבְלָה, שֶׁאָמַר לָהֶם לְמִשָּׁה וּלְאַהֲרֹן, עַל מִנַּת שִׁיחֵיו מִקְלָלִין אֶתְכֶם, וְסוֹקְלִין אֶתְכֶם בְּאֲבָנִים.

ד. כְּדֶרֶךְ שֶׁנִּצְטָוָה הַדִּין לָנֶהֱג בְּמִדָּה זֶה, כִּךְ נִצְטָווּ הַצָּבוּר לָנֶהֱג כְּבוֹד בְּדִין שֶׁנֶּאֱמַר "וְאַצְוָה אֶתְכֶם" (דברים א, יח), זֶה אֲזַהֲרָה לַצָּבוּר שֶׁתְּהִיָּה אִימַת הַדִּין עֲלֵיהֶן. וְלֹא יִתְבַּזֶּה בַּפְּנִיָּהֶם, וְלֹא יִנְהַג קָלוֹת רֹאשׁ בַּעֲצָמוֹ.

ה. פִּיּוֹן שֶׁנִּתְמַנָּה אָדָם פְּרָנָס עַל הַצָּבוּר, אָסוּר בַּעֲשִׂית מְלָאכָה בַּפְּנֵי שְׁלוּשָׁה, כְּדִי שְׁלֹא יִתְבַּזֶּה בַּפְּנִיָּהֶם. אִם הַמְּלָאכָה בְּרַבִּים אָסוּרָה עָלָיו קֵל וְחֹמֶר לֶאֱכֹל וּלְשִׁתּוֹת וּלְהַשְׁתַּכֵּר בַּפְּנֵי רַבִּים, וּבִכְנֻסֹת עֲמֵי הָאָרֶץ, וּבִסְעוּדַת מְרֻעוֹת. אוֹי לָהֶם לְאוֹתָן הַדִּינִין, שֶׁנֶּהֱגוּ בְּכָךְ מַעֲלָבוֹן תּוֹרַת מֹשֶׁה, שֶׁבָּזוּ דִּינָיָה וְהַשְׁפִּילוּהָ עַד אֶרֶץ וְהַגִּיעוּהָ עַד עֶפְרַיִם, וְגִרְמוּ לָהֶן רָעָה וּלְבָנֵי בְּנֵיהֶם בַּעֲוֹלָם הַזֶּה, וּלְעוֹלָם הַבָּא.

ו. אָסוּר לָנֶהֱג קָלוֹת רֹאשׁ בְּשִׁלִּיחַ בֵּית דִּין, וְהָרִי הַשְּׁלִיחַ נֶאֱמַן כְּשֵׁנִים לְעִנְיָן הַנִּדּוּי שֶׁאִם אָמַר פְּלוֹנִי הַקֶּלֶנִי, אוֹ הַקֵּל הַדִּין, אוֹ לֹא רָצָה לָבוֹא לִדִּין מִשְׁמַתִּין אוֹתוֹ עַל פִּיו. אֲבָל אֵין כּוֹתֵבִין עָלָיו פְּתִיחָא, עַד שִׁיבֹאוּ שְׁנֵים וַיַּעֲיִדוּ שֶׁנִּמְנָע לָבוֹא. וְאֵין שְׁלִיחַ בֵּית דִּין חַיֵּב בְּאֲמִירַת דְּבָרִים אֵלּוּ, מִשּׁוּם לְשׁוֹן הָרַע. וְכָל הַמַּצְעֵר שְׁלִיחַ בֵּית דִּין, יֵשׁ לְבֵית דִּין רְשׁוּת לְהַפְּתוֹ מִפֶּת מַרְדּוֹת.

ז. שְׁלִיחַ בֵּית דִּין שֶׁאָמַר פְּלוֹנִי שְׁלַחְנִי בְּשֵׁם אֶחָד מִן הַדִּינִין, וְלֹא רָצָה בַּעַל דִּין לָבוֹא אֵין כּוֹתֵבִין עָלָיו פְּתִיחָא שְׁלִשְׁמַתָּא: עַד שִׁיאָמַר מִשֵּׁם שְׁלִשְׁתָּן. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, שֶׁהִלֵּךְ הַשְּׁלִיחַ בְּיוֹם שֶׁאִינוּ יָדוּעַ לִישִׁיבַת הַדִּינִין. אֲבָל בְּיוֹם הַיָּדוּעַ שֶׁהַדִּינִין יֵשְׁבוּ בּוֹ לִדִּין, הַכֵּל יוֹדְעִין שֶׁכָּל הַדִּינִין מְקַבְּצִין בּוֹ, וְאֲף עַל פִּי שְׁבָא הַשְּׁלִיחַ בְּשֵׁם אֶחָד, כֹּאֵלּוּ בָּא בְּשֵׁם שְׁלִשְׁתָּן.

ח. מִי שֶׁשְׁלָחוּ לוֹ בֵּית דִּין, וְלֹא בָּא לִדִּין מִנְּדִין אוֹתוֹ, וְכוֹתֵבִין עָלָיו פְּתִיחָא וְנוֹתֵן שְׁכָר הַסּוֹפֵר; וּבַעֲת שִׁיבֹא, קוֹרְעִין הַפְּתִיחָא. כְּתִבוּ עָלָיו פְּתִיחָא מִפְּנֵי שְׁלֹא קִבֵּל הַדִּין פִּיּוֹן שֶׁאָמַר הָרִיבִי מְקַבֵּל הַדִּין, קוֹרְעִין נִדּוּיוֹ.

ט. קָבַעוּ לוֹ בֵּית דִּין זְמַן שִׁיבֹא הַיּוֹם, וְלֹא בָּא כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם כּוֹתֵבִין עָלָיו פְּתִיחָא לְעָרֵב. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשִׁהְיָה

בַּמְדִּינָה, וּמָרַד וְלֹא בָּא. אָבֵל אִם הָיָה בַּכִּפָּרִים, וַיּוֹצֵא וַנִּכְנָס
קוֹבְעִין לוֹ זְמַן שְׁנֵי וַחֲמִישֵׁי וְשָׁנִי. וְאִם שָׁלֵם יוֹם שְׁנֵי וְלֹא בָּא
אֵין כּוֹתְבִין עָלָיו פֶּתַח, עַד לְמָחָר.

י. אֵין קוֹבְעִין זְמַן לֹא בִימֵי נִסָּן וְלֹא בִימֵי תִשְׁרִי, מִפְּנֵי שֶׁהָעַם
טְרוּדִין בַּמוֹעֲדוֹת, וְלֹא בַּעֲרֵב שַׁבָּת, וְלֹא בַּעֲרֵב יוֹם טוֹב. אָבֵל
קוֹבְעִין בְּנִסָּן שְׁיָבוֹא אַחֵר נִסָּן, וּבִתְשִׁירִי שְׁיָבוֹא אַחֵר תִּשְׁרִי.
אָבֵל אֵין קוֹבְעִין בַּעֲרֵב שַׁבָּת שְׁיָבוֹא אַחֵר הַשַּׁבָּת, מִפְּנֵי שֶׁהִפְלִ
טְרוּדִין בַּעֲרֵב שַׁבָּת.

יא. מִי שֶׁהוּא בַּמְדִּינָה, וְהֵלֶךְ שְׁלִיחַ בֵּית דִּין וְלֹא מָצָאוּ אֵין
קוֹבְעִין לוֹ זְמַן לָבוֹא, עַד שְׁיִמָּצָא אוֹתוֹ הַשְּׁלִיחַ וַיֹּאמֶר לוֹ. הָיָה
בַּכִּפָּר חוּץ לַמְדִּינָה אִם דָּרְכוּ לָבוֹא בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם אוֹמְרֵי הַשְּׁלִיחַ
אֶפְלוּ לְאַחַד מִן הַשְּׁכָנִים, אֶפְלוּ אִשָּׁה, אִם יָבוֹא פְּלוֹנִי, הוֹדִיעֵנוּהוּ
שֶׁבֵּית דִּין קָבְעוּ לוֹ זְמַן שְׁיָבוֹא הַיּוֹם לְבֵית דִּין. וְאִם לֹא בָּא,
מַנְדִּין אוֹתוֹ לַעֲרֵב.

יב. בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים, בְּשָׂאִין הַדֶּרֶךְ שֶׁדָּרְכוּ לֵילֶךְ בָּהּ עַל
מָקוֹם בֵּית דִּין. אָבֵל אִם הָיָה דָּרְכוּ עָלֶיהֶן אֵין מַנְדִּין אוֹתוֹ, עַד
שִׁיּוּדִיעוּ הַשְּׁלִיחַ בַּעֲצָמוֹ: שְׂמָא לֹא אָמְרוּ לוֹ הַשְּׁכָנִים, שֶׁהָרִי
הֵם אוֹמְרִין דָּרְכוּ עַל בֵּית דִּין, וּכְבֹּר הֵלֶךְ לָהֶם, וְנִפְטָר. וְכֵן אִם
לֹא בָּא לַמְדִּינָה עַד לְמָחָר אֵין סוֹמְכִין עַל הַשְּׁכָנִים, שְׂמָא שִׁכְחוּ
הַשְּׁכָנִים וְלֹא אָמְרוּ לוֹ.

יג. מִי שֶׁבָּא לְבֵית דִּין וְקִבֵּל הַדִּין, וַאֲמָרוּ לוֹ לְשָׁלֵם, וְהֵלֶךְ, וְלֹא
שָׁלֵם אֵין מַנְדִּין אוֹתוֹ, עַד שֶׁמִּתְרִין בּוֹ שְׁנֵי וַחֲמִישֵׁי וְשָׁנִי; וְאַחֵר
כֶּךָ מַנְדִּין אוֹתוֹ, עַד שֶׁיִּתֵּן מָה שֶׁהוּא חַיֵּב. וְאִם עָמַד שְׁלוּשִׁים
יוֹם, וְלֹא תָבַע נִדְוִיו מַחְרִימִין אוֹתוֹ.

הַלְבוֹת סִנְהֶדְרִין פָּרָק כו

א. כָּל הַמִּקְלָל דִּין מִדִּינֵי יִשְׂרָאֵל עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה, שְׁנֹאֲמַר
"אֱלֹהִים, לֹא תִקְלָל" (שְׁמוֹת כב, כז). וְכֵן אִם קָלַל הַנָּשִׂיא אֶחָד
רֹאשׁ הַסִּנְהֶדְרִין הַגְּדוֹלָה, אוֹ הַמֶּלֶךְ עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה, שְׁנֹאֲמַר
"וְנָשִׂיא בַּעֲמֶךָ, לֹא תֹאֵר" (שם).

ב. וְלֹא דִין וְנָשִׂיא בְּלִבָּד, אֲלֹא כָּל הַמִּקְלָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לוֹקָה,
שְׁנֹאֲמַר "לֹא-תִקְלָל חֵרֶשׁ" (ויקרא יט, יד). וְלָמָּה נֶאֱמַר "חֵרֶשׁ":
שֶׁאֶפְלוּ זֶה שְׁאִינוֹ שׁוֹמֵעַ, וְלֹא נִצְטָעַר בַּקְלָלָהּ זֶה לוֹקָה עַל
קְלָלָתוֹ. וַיֵּרָאֵה לִי שֶׁהַמִּקְלָל אֶת הַקָּטָן, לוֹקָה הָרִי הוּא כְּחֵרֶשׁ.
הַמִּקְלָל אֶת הַמֵּת, פָּטוּר.

ג. הוֹאִיל וּמִקְלָל כָּל אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל חַיֵּב, לָמָּה יִחַד לָאו לְדִין וְלָאו
לְנָשִׂיא לְחַיְבוֹ שְׁתֵּים. נִמְצְאָתָ לָמַד, שֶׁהַמִּקְלָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בֵּין
אִישׁ בֵּין אִשָּׁה, בֵּין גָּדוֹל בֵּין קָטָן לוֹקָה אַחַת. וְאִם קָלַל דִּין,
לוֹקָה שְׁתֵּים; וְאִם קָלַל נָשִׂיא, לוֹקָה שְׁלוּשׁ. וּבֵן נָשִׂיא שֶׁקָּלַל
אָבִיו, חַיֵּב מָשׁוּם אַרְבָּעָה שְׁמוֹת שְׁלוּשָׁה שְׁלֹכָל אָדָם, וְאַחַת
מִשּׁוּם הָאֵב.

ד. הַמִּקְלָל עֲצָמוֹ לוֹקָה כְּמִי שֶׁקָּלַל אֲחֵרִים, שְׁנֹאֲמַר "הַשֹּׁמֵר
לֶךְ וּשְׁמוֹר נַפְשֶׁךָ" (דְּבָרִים ד, ט). וְאַחַד הַמִּקְלָל עֲצָמוֹ, אוֹ חֲבֵרוֹ, אוֹ
דִין, אוֹ נָשִׂיא אֵינוֹ לוֹקָה עַד שֶׁיִּקְלָל בְּשֵׁם מִן הַשְּׁמוֹת, כְּגוֹן יְהוָה
אוֹ שְׁדֵי וְאֱלֹהִים וְכִיּוֹצֵא בָהֶן, אוֹ בְּכִנּוּי מִן הַכִּנּוּיִין, כְּגוֹן חֲנוּן

וְקָנָא וְכִיּוּצָא בָהֶן. וְהוּאִיל וְהוּא חֵיב, אִם קָלִל בְּכָל הַכְּנוּיִין כֶּן אִם קָלִל בְּכָל לְשׁוֹן, חֵיב: שֶׁהַשְּׁמוֹת שְׁקוּרָאִין בָּהֶן הַגּוֹיִים לְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, הָרִי הֵן כְּכָל הַכְּנוּיִין. וְאֶרֶוּר בּוֹ שְׁבוּעָה, וּבּוֹ קָלְלָהּ, וּבּוֹ נִדּוּי.

ה. אֵינוֹ לוֹקָה עַד שִׁיתָרוּ בּוֹ בַּפְּנֵי עֲדִים, כְּשֶׁאָר כָּל חֵיבֵי לְאוּיִן. אֲבָל אִם לֹא הִיתָה שָׁם הַתְּרָאָה, אוֹ שֶׁקָּלִל בְּלֹא שֵׁם וְלֹא כְּנוּי כְּגוֹן אֶרֶוּר פְּלוּנִי, אוֹ שֶׁהִיתָה הַקָּלְלָהּ בָּאָה מִכָּלֵל הַדְּבָרִים כְּגוֹן שֶׁאָמַר אֶל יְהִי פְלוּנִי בְּרוּךְ לָהּ, אוֹ אֶל יְבָרְכֶהוּ ה', וְכִיּוּצָא בַּדְּבָרִים אֵלּוּ אֵינוֹ לוֹקָה.

ו. אֵף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ לוֹקָה אִם חִרְף תִּלְמִיד חֲכָמִים, מַנְדִּין אוֹתוֹ. וְאִם רָצוּ הַדִּינִין לְהַכּוֹתוֹ מִכַּת מִרְדּוֹת, מִכִּין; וְעוֹנָשִׁין אוֹתוֹ כְּפִי מַה שִּׁירָאוּ, שֶׁהָרִי בָּזָה אֶת הַזִּקֵּן. וְאִם חִרְף עִם הָאָרֶץ עוֹנָשִׁין הַדִּינִין בַּדְּבָר כְּפִי מַה שֶׁהַשְּׁעָה צְרִיכָה לוֹ, לְפִי הַמַּחֲרָף וּלְפִי זֶה שְׁמַתְחָרָף.

ז. אֵף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לְדִין אוֹ לְנִשְׂיָא לְמַחֵל עַל כְּבוֹדוֹ, אֵינוֹ יָכוֹל לְמַחֵל עַל קָלְלָתוֹ. וְכֵן שֶׁאָר הָעַם אֵף עַל פִּי שֶׁמַּחֵל עַל קָלְלָתוֹ מִכִּין אֶת הַמְּקַלֵּל, שֶׁכֹּכֵר חֲטָא וְנִתְחַיֵּב.

ח. אֲבָל מִי שֶׁנִּתְחַיֵּב נִדּוּי מִפְּנֵי שֶׁהִפְקִיר בְּבֵית דִּין, וְרָצוּ בֵּית דִּין לְמַחֵל עַל כְּבוֹדָן, וְלֹא נִדּוּהוּ הָרְשׁוֹת בְּיָדָם: וְהוּא שְׁלֹא יִהְיֶה בַּדְּבָר, הַפֶּסֶד בְּכְבוֹד הַבּוֹרָא כְּגוֹן שֶׁהָיוּ הָעַם מִבְּעָטִין בְּדִינֵי תוֹרָה, וּבְדִינֵין; הוּאִיל וּפְקָרוּ הָעַם בַּדְּבָר, צְרִיכִין לְחִזּק וּלְעֲנֹשׁ כְּפִי מַה שִּׁירָאָה לָהֶם.

ט. כָּל הַדִּין בְּדִינֵי גוֹיִים, וּבְעֶרְכָּאוֹת שְׁלָהֶם אֵף עַל פִּי שֶׁהָיוּ דִּינֵיהֶם בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל הָרִי זֶה רָשָׁע, וּכְאֵלּוּ חִרְף וְהָרִים יָד בְּתוֹרַת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ: שֶׁנֶּאֱמַר "וְאֵלֶּה, הַמִּשְׁפָּטִים, אֲשֶׁר תָּשִׂים, לִפְנֵיהֶם" (שְׁמוֹת כ"א, א).

י. הִיתָה יָד הַגּוֹיִים תִּקְיָפָה, וּבַעַל דִּינוֹ אֵלֶם וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ בְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל יִתְבַּעֲנוּ לְדִינֵי יִשְׂרָאֵל תַּחֲלָה: אִם לֹא רָצָה לְבוֹא נוֹטֵל רְשׁוֹת מִבֵּית דִּין, וּמַצִּיל בְּדִינֵי גוֹיִים מִיַּד בַּעַל דִּינוֹ.

הַלְבוֹת עֲדוֹת

יֵשׁ בְּכָלֵלָן שְׁמוֹנֶה מִצְוֹת שְׁלוֹשׁ מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְחֲמֵשׁ מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה; וְזֶה הוּא פֶּרֶטָן: (א) לְהַעֲיֵד בְּבֵית דִּין לְמִי שִׁיּוּדֵעַ לוֹ עֲדוֹת; (ב) לְדַרֵּשׁ וּלְחַקֵּר הָעֲדִים; (ג) שְׁלֹא יוֹרֶה הָעֵד בְּדִין זֶה שֶׁהָעֵיד עָלָיו, בְּדִינֵי נַפְשׁוֹת; (ד) שְׁלֹא יָקוּם דָּבָר בַּעֲדוֹת אֶחָד; (ה) שְׁלֹא יַעֲיֵד בַּעַל עֲבֵרָה; (ו) שְׁלֹא יַעֲיֵד קְרוֹב; (ז) שְׁלֹא לְהַעֲיֵד בְּשִׁקָּר; (ח) לַעֲשׂוֹת לְעֵד זֹמָם כְּאֲשֶׁר זָמַם. וּבִאֲוֵר מִצְוֹת אֵלּוּ בַּפְּרָקִים אֵלּוּ.

הַלְבוֹת עֲדוֹת פֶּרֶק א

א. הָעֵד מִצְוָה לְהַעֲיֵד בְּבֵית דִּין, בְּכָל עֲדוֹת שִׁיּוּדֵעַ, בֵּין בַּעֲדוֹת שִׁיחִיב בָּהּ חֲבֵרוֹ, בֵּין בַּעֲדוֹת שִׁיזְכֶּהוּ בָּהּ: וְהוּא, שִׁיתְבַּעֲנוּ

לְהַעֲדִיד בְּדִינֵי מַמוֹנוֹת שְׁנֶאֱמַר "וְהָיָה עֵד, אוֹ רֹאֵה אוֹ יָדַע; אִם-
לֹא יֵגִיד, וְנָשָׂא עֹנֹו" (ויקרא ה, א).

ב. הִיָּה הָעֵד חָכָם גָּדוֹל, וְהָיָה בֵּית דִּין פְּחוּת מִמֶּנּוּ בְּחֻכְמָה
הוֹאִיל וְאֵין כְּבוֹדוֹ שִׁילֵךְ לִפְנֵיהֶם עֲשֵׂה שְׁלֵכְבוֹד תּוֹרָה עוֹדֶף,
וַיֵּשׁ לוֹ לְהִמָּנֵעַ. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּעֵדוֹת מָמוֹן. אָבֵל בְּעֵדוֹת
שְׁמִפְרִישׁ בָּהּ מִן הָאֲסוּר, וְכֵן בְּעֵדוֹת נַפְשׁוֹת אוֹ מִכּוֹת הוֹלֵךְ
וּמַעֲדִיד: "אֵין חֻכְמָה . . . לִנְגַד ה'" (משלי כא, ל) כָּל מָקוֹם שִׁישׁ
חֲלוּל הַשֵּׁם, אֵין מִשְׁגִּיחִין עַל כְּבוֹד הָרֵב.

ג. כּוֹהֵן גָּדוֹל אֵינוֹ חַיֵּב לְהַעֲדִיד אֲלָא עֵדוֹת שֶׁהֵיָא לְמִלְךְ יִשְׂרָאֵל
בְּלִבָּד, הוֹלֵךְ לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל וּמַעֲדִיד בָּהּ; אָבֵל בְּשֶׁאֵר הָעֵדוּיֹת,
פְּטוּר.

ד. מִצְוֹת עֲשֵׂה לְדַרְשׁ הָעֵדִים, וְלַחְקֹר אוֹתָן, וּלְהִרְבּוֹת בְּשִׂאלָתָן;
וּמִדְּקִדְקִין עֲלֵיהֶן, וּמִסִּיעִין אוֹתָן מַעֲנִין לְעִנְיָן בַּעַת הַשִּׂאלָה, כְּדִי
שִׁישְׁתַּקּוּ אוֹ יַחֲזִירוּ בָּהֶן, אִם יֵשׁ בְּעֵדוֹתָן דְּפִי: שְׁנֶאֱמַר "וְדַרְשֵׁתָּ
וַחֲקַרְתָּ וְשִׂאלְתָּ, הֵיטֵב" (דברים יג, טו). וְצָרִיכִין הַדִּינִין לְהַזְהִיר
בַּעַת חֲקִירַת הָעֵדִים, שֶׁמָּא מִתּוֹכָן יִלְמְדוּ לְשַׁקֵּר.

ה. בְּשִׁבְעַת חֲקִירוֹת בּוֹדְקִין הָעֵדִים בְּאִיזָה שָׁבוּעַ, בְּאִיזוֹ שָׁנָה,
בְּאִיזָה חֹדֶשׁ, בְּכַמָּה בַּחֹדֶשׁ, בְּאִיזָה יוֹם מִיָּמֵי הַשָּׁבַת, וּבְכַמָּה
שָׁעוֹת בַּיּוֹם, וּבְאִיזָה מָקוֹם: אֲפֹלוֹ אָמַר הַיּוֹם הָרִגוּ, אוֹ אָמַשׁ
הָרִגוּ שׁוֹאֲלִין לוֹ בְּאִיזוֹ שָׁבוּעַ, בְּאִיזוֹ שָׁנָה, בְּאִיזָה חֹדֶשׁ, בְּכַמָּה
בַּחֹדֶשׁ, בְּאִיזָה יוֹם, בְּאִיזוֹ שָׁעָה.

ו. וּמִכָּלֵל הַחֲקִירוֹת, יֵתֵר עַל הַשִּׁבְעַת הַשְּׁוֹת כֹּפֵל, שֶׁאִם הָעֵדוֹ
עָלָיו שֶׁעָבַד עֲבוּדָה זָרָה שׁוֹאֲלִין לָהֶן אֶת מַה עָבַד, וּבְאִיזוֹ עֲבוּדָה
עָבַד; הָעֵדוֹ שֶׁחָלַל אֶת הַשָּׁבַת שׁוֹאֲלִין אוֹתָן אִיזוֹ מִלֵּאכָה עֲשֵׂה,
וְהֵיָאָךְ עֲשֵׂה; הָעֵדוֹ שֶׁאָכַל בַּיּוֹם הַכַּפּוּרִים שׁוֹאֲלִין אוֹתָן אִיזָה
מֵאָכַל אָכַל, וְכַמָּה אָכַל; שֶׁהָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ, שׁוֹאֲלִין אוֹתָן בְּמָה
הָרִגוּ. וְכֵן כָּל כִּיּוּצָא בָּזָה, הָרִי הוּא מִכָּלֵל הַחֲקִירוֹת.

ז. הַחֲקִירוֹת וְהַדְרִישׁוֹת הֵם הַדְּבָרִים שֶׁהֵן עֵיקַר הָעֵדוֹת, וּבָהֶן
יִתְחַיֵּב אוֹ יִפְטֹר. וְהֵן כּוֹנֵנַת הַמַּעֲשֵׂה שֶׁעָשָׂה, וְכּוֹנֵן הַזְּמַן, וְכּוֹנֵן
הַמָּקוֹם שֶׁבָּהֶן יּוֹזְמוּ הָעֵדִים, אוֹ לֹא יּוֹזְמוּ: שֶׁאֵין אָנוּ יְכוּלִין
לְהַזִּים הָעֵדִים, עַד שֶׁיִּכְוֶנוּ הַזְּמַן וְהַמָּקוֹם.

ח. וְעוֹד מִרְבִּין לְבַדֵּק אֶת הָעֵדִים בְּדְבָרִים שֶׁאֵינָן עֵיקַר בְּעֵדוֹת,
וְאֵין הָעֵדוֹת תְּלוּיָהּ בָּהֶן; וְהֵם הַנִּקְרָאִים בְּדִיקוֹת. וְכָל הַמִּרְבָּה
בְּבִדִיקוֹת, הָרִי זֶה מִשְׁבַּח.

ט. כִּיּוּצָא הֵן הַבְּדִיקוֹת: הָרִי שֶׁהָעֵדוֹ עָלָיו שֶׁהָרַג, וְנִחְקְרוּ בְּשִׁבְעַת
הַחֲקִירוֹת שֶׁמִּנֵּינוּ, שֶׁהֵן בְּכוֹנֵנַת הַזְּמַן וְכוֹנֵנַת הַמָּקוֹם, וְנִדְרָשׁוּ
בְּכוֹנֵנַת הַמַּעֲשֵׂה, וְכּוֹנֵנוּ הַכָּלִי שֶׁהָרִגוּ כּוּ בּוֹדְקִין אוֹתָן עוֹד,
וְאוֹמְרִין לָהֶן, מַה הָיָה לוֹבֵשׁ הַנֶּהָרַג אוֹ הַהוֹרַג, בְּגָדִים לְבָנִים אוֹ
שְׁחוּרִים, עֶפֶר הָאָרֶץ שֶׁנֶּהָרַג עָלֶיהָ, לָבָן אוֹ אָדָם. אֵלוֹ וְכִיּוּצָא
בָּהֶן, הֵם הַבְּדִיקוֹת.

י. מַעֲשֵׂה שֶׁאָמְרוּ עֵדִים הָרִגוּ בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי תַּחַת הַתְּאֵנָה, וּבְדִקּוֹ
הָעֵדִים וְאָמְרוּ לָהֶם, תְּאֵנִים שְׁלָה שְׁחוּרוֹת הָיוּ אוֹ לְבָנוֹת, עֲקָצִין
שְׁלֹאוֹתָם הַתְּאֵנִים אֲרוּכוֹת הָיוּ אוֹ קְצָרוֹת. וְכָל הַמִּרְבָּה בְּבִדִיקוֹת
אֵלוֹ וְכִיּוּצָא בָּהֶן, מִשְׁבַּח.